№ 130 ՈՒՐԲԱԹ ՅՈՒԼԻՍԻ 16 **1899** ՈՒՐԲԱԹ ՅՈՒԼԻՍԻ 16 № 130

ՔՍԱՆԵՕԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվան 6 րուբ.
Առանձին համարները 5 կոպէկով.
Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.
Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція „Мшакъ".
Կամ Tiflis, Rédaction „Mschak".
Տէլէֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից)
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.
Տէլէֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Նինա Ռօմանեան, Սօֆիա Եազօրեան, Յովհաննէս, Գաբրիէլ, Սարգիս, Բարսեղ, Արշակ, Ալէքսանդր, Նատալիա և Սօֆիա Զուրաբեան Միրզօեանները, Թինանա Աւետիքեան և Յովհաննէս Եազօրեան Պասրօվները, Թալիկօ Զուրաբեան և Բարսեղ Սողոմոնեան Կորգանօվները զաւակներով, յայտնելով իրանց ընտանիքի սիրելի և թանգագին անդամ

ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԶՈՒՐԱԲԵԱՆ ՄԻՐԶՕՅԵԱՆԻ

մարմինը Արատամանից Թիֆլիս բերելու մասին, խնդրում են բարեկամներին և ծանօթներին չնորհ բերել հանգուցեալի հոգեհանգստին, ուրբաթ օր, ամսիս 16-ին, երեկոյեան ժամը 7-ին, որը տեղի կունենայ Մուղնու ս. Գէորգ եկեղեցու բակում գտնվող բնակարանում և ապա յուղարկաւորութեանը, շաբաթ օր, յուլիսի 17-ին, առաւօտեան 10 ժամին, Մուղնու եկեղեցին և այնտեղից Վերայի հայոց գերեզմանատունը: 1—2

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԿՐԵԴԻՏԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

Պատիւ ունի ծանուցանել ընդհանուրի գիտութեանը, որ վարչութեան հանգուցեալ դիրեկտոր

ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԶՈՒՐԱԲԵԱՆ ՄԻՐԶՕՅԵԱՆԻ

հոգեհանգիստը, որ նշանակված էր ուրբաթ, յուլիսի 16-ին Մուղնու ս. Գէորգ եկեղեցում, տեղի կունենայ նոյն օրը, բայց ոչ թէ եկեղեցում, այլ յիշեալ եկեղեցուն կից գտնվող բնակարանում, ուր հանգչում է հանգուցեալի մարմինը և ոչ թէ 7 ժամին, այլ երեկոյեան 8 ժամին: Յուղարկաւորութիւնը դէպի եկեղեցին տեղի կունենայ շաբաթ օր, յուլիսի 17-ին, առաւօտեան 10 ժամին, իսկ թաղումը, պատարագից յետոյ, Վերայի գերեզմանատանը: 1—1

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Կօնֆէրէնցիայի փակումը.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մամուլ. Նամակ Պեատիգօրսկից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Գերմանիայից. Նամակ Պարսկաստանից. Արտաքին լուրեր.—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ԲՕՐՍԱ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Վարժապետը:

ԿՕՆՖԷՐԷՆՑԻԱՅԻ ՓԱԿՈՒՄԸ

—

Վերջացան Հաագայի կօնֆէրէնցիայի պարապմունքները, որոնք տևեցին երկու ամսից աւելի: Բնականաբար հարց է ծագում, թէ ո՞րքան արդիւնաւէտ էին այդ պարապմունքները և ո՞ր աստիճան նրանք արդարացրին այն յոյսերը, որ դրված էին կօնֆէրէնցիայի վրա: Այդ հարցին հանգամանօրէն և ճիշդ պատասխան տալու համար անհրաժեշտ է, որ հրատարակված լինեն կօնֆէրէնցիայի բազմաթիւ յանձնաժողովների կատարած գործերը: Դա ապագայի գործ է: Բայց և այնպէս նրա ընդհանուր բնաւորութիւնը կարելի է որոշել մի քանի գծերով:

Կօնֆէրէնցիան արդիւնաւէտ և բաւարար կերպով գործեց այն կէտերում, որոնք առաջ էլ քննութեան և մշակութեան նիւթ էին եղել միջազգային ժողովներում: Այն բոլորը, ինչ որ վերաբերում էր պատերազմի ժամանակ տեղի ունեցող մ ա ս ն ե ր ը թ ե թ և ա ց ն ե լ ո ւ և վ ո հ ե ր ի պ ա շ տ պ ա ն ո ւ թ ե ա ն հարցին, գտաւ ժողովականների կողմից համակրութիւն: Նոյնպէս համակրութիւն գտան և պատերազմներից խուսափելու առաջարկութիւնները, որոնցից գլխաւորն էր մ ի ջ ն ո ր դ դ ա տ ա ր ա ն ն ե ր ի հաստատելը: Իսկ հիմնական այն հարցը, թէ պէտք է արգելք դրվի պետութիւնների անընդհատ զինման, նկատվեց իբրև ա ն գ ո ր ծ ն ա կ ա ն և ա ռ ա յ ժ մ ա ն ի ր ա գ ո ր ծ ե լ ի մի ցանկութիւն, որ կարելի է միայն ապագայում իրագործել:

Պետութիւնների համագումար այդ ժողովը ապացուցեց, որ իդէալական ցանկութիւնները իրագործելու համար դեռ բաւականաչափ յարմար հող չը կայ ներկայ միջազգային կեանքի մէջ, որ պետութիւններից շատերը ամենևին գոհ չեն ներկայ քաղաքական վիճակից և մտադիր չեն իրանց ժողովրդի և երկրի կենսական հարցերի վճիռը յանձնել ուրիշ պետութիւններին, իբրև դատաւորների: Այդ պատճառով կօնֆէրէնցիայի անդամները ամենևին պարտաւորեցուցիչ չեն դարձրել նոյն իսկ մ ի ջ ն ո ր դ դատարաններին դիմելը, այլ միայն ց ա ն կ ա լ ի, և այն էլ փոքր և երկրորդական հարցերի վերաբերութեամբ:

Սակայն կօնֆէրէնցիան ունեցաւ մի նշանաւոր հետևանք, այն է, որ նա մեծ քաղաքացիութիւն և հեղինակութիւն տուեց միջազգային համերաշխութեան և միջազգային դաշնակցութիւնների խնդիրների մշակութեան և այն, ինչ որ մինչև այժմ միայն գիտնական ամբիոնների և մասնագէտ պրօֆէսօրների հետաքրքրութեան նիւթ էր, ստացաւ գործնական նշանակութիւն և ձգտում է ազդել միջազգային յարաբերութիւնների վրա: Արդէն մի քանի հաստատութիւններ ծրագրել են աւելի մանրամասն կերպով զբաղվել այն հարցերով, որոնք արծարծվել էին Հաագայի կօնֆէրէնցիայում և նրանցից մէկը, այն է Բեռնի խաղաղութեան կօնգրէսի բիւրօն, նշանակել է առաջիկայ օգոստոսի 2-ին Նորվեգիայի Խրիստիանիա քաղաքում միջազգային ժողով, որ թւով իններորդն է, քննելու մի քանի խնդիրներ, որոնց թւում են միջնորդ դատարանների կազմակերպութիւնը և Հաագայի կօնֆէրէնցիայի կայացրած որոշումները:

Այդպիսով Հաագայի կօնֆերենցիան, թէև գործնական հետևանքներ քիչ տըւեց ընթացիկ քաղաքական կնճռոտ հարցերը լուծելու գործում, բայց նա մեծապէս նպաստեց միջազգային յարաբերութիւնների և դաշնակցութիւնների խնդիրների քննութեան և մշակութեան:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՄՈՒԼ

—

Մինչդեռ խաղաղութեան կօնֆէրէնցիան Հաագայում աշխատում է գտնել միջազգային համաձայնութեան այնպիսի կէտեր, որոնք կարող կը լինէին հանել մարդկութիւնը եղբայրակցութեան ճանապարհի վրա և վերացնել ամենատգեղը և ամենավիրաւորականը մարդկային արատների մէջ, այն է՝ գայլի բարոյականութիւնը,—կեանքը առաջ է տանում իր սովորական հոսանքները, որոնք կարծես, շտապում են օր առաջ ծաղրել այդ մարդասիրական փորձերը: Շտապով պատերազմական նաւեր են պատրաստվում, «դում-դում» անունով սարսափելի գնդակներ արձակող միտրալեօզներ են ուղարկվում և մի և նոյն ժամանակ հասարակական կարծիքը զանազան շովինիստական կրակոտ բացականչութիւններով՝ պատրաստվում է նուիրագործելու մի վերին աստիճանի անարդար, անհաւասար պատերազմ: Այդպիսի պատկեր է ներկայացնում այժմ եւրօպական ամենաքաղաքակրթված, ամենաքաղաքացի երկիրը, մի երկիր, որ ամենայն իրաւունքով պարծենում է աշխարհի առաջ իր ազատութեամբ, իր գեղեցիկ հիմնարկութիւններով: Դա Անգլիան է, որ իր վիթխարի ոյժը այժմ ուղղել է հարաւային Աֆրիկայի մի թոյլ ու փոքրիկ հանրապետութեան, Տրանսվաալի դէմ, մի բուռն քաջարի մարդկանց դէմ, որոնք միմիայն մի ջերմ ցանկութիւն ունեն—լինել անկախ: Մեծի, ուժեղի իրաւունքն է արհամարհել թոյլի ամենանուիրական զգացմունքները, մի բան, որ պատերազմն է սրբագործել աշխարհում և որի դէմ Ռուսաստանի երիտասարդ Վեհապետը խաղաղասիրական ժողով է հրաւիրել Հաագայում: Անգլիան իր արտաքին քաղաքականութեան մէջ միշտ հե-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՎԱՐԺԱՊԵՏԸ

(Կլեմենս Իւնօ'շայից *)

—

Շուտով դրանից յետոյ սբ. Հոգու հիւանդանոցը բերեցին մի բարձրահասակ, հալ ու մաշ եղած մարդ, որ հագին ունէր հին, բայց շատ մաքուր սև զգեստ: Վարժապետն էր դա:

Հիւանդանոց տարան նրան տան կառավարիչը և բակապանը, իսկ այդ պատահեց այսպէս: Բակապանը նկատեց, որ ֆրանսիացին արդէն երեք օր է ինչ ցոյց չի տալիս կեանքի ոչ մի նշան, այլ ևս քաղաք չէ գնում, ճնճղուկների համար հաց չէ բերում, նոյն իսկ ջուր չէ պահանջում: Իր դիտածը բակապանը յայտնեց տան կառավարչին, որ, վճռելով գործը հիմքից ուսումնասիրել, գնաց վարժապետի բնակարանը և համոզվեց, որ նա ոչ միայն ոյժ չունի ջուր պահանջելու, այլ չէ կարող նոյն իսկ պատասխանել ամենահասարակ հարցերի: Խեղճը ճլերք դարձած և աչքերը ապուշ կերպով առիքին յառած, պառկած էր մռայլ, մոռացած ամեն ինչ աշխարհում... Ճակատը վառվում էր, շունչը կրճատ էր, արագ և անհաւասար...

Տան կառավարիչը կառք կանչել տուեց, պահապանի օգնութեամբ հագցրեց հիւանդի շորերը և տարաւ նրան հիւանդանոց: Արդեօք ինչու արեց նա այդ, կարեկցութեան զգացմունքից դրդված, թէ ցանկանալով ազատվել մի մարդուց, որ, եթէ մեռնէր, փող չէր թողնելու իրան թաղելու համար,—կարեւորութիւն չը կայ կանգ առնել այդ հարցի վրա. բաւական է ասել, որ խեղճ ուսուցիչը հիւանդանոցի ընդհանուր սենեակում, չը նայելով բժշկի բոլոր հոգսերին ու ջանքերին, հոգին աւանդեց Աստծուն, շնորհիւ կատարեալ սպառման կենսական ոյժերի, որ անկարելի էր յետ բերել ոչ մի կերպով:

Ես տեսայ նրան սև փայտէ դագաղում: Նա պառկած էր անշարժ, ձիգ մեկնված, իր անմահ սև զգեստը հագին, ձեռները խաչած կրծքին և ճակատը հպարտօրէն բարձրացրած, ինչպէս և կենդանութեան ժամանակ: Նրա վեհ և խոժոր դէմքը, դրոշմված մահուան կնիքով, զարմանալի ազնիւ արտայայտութիւն ունէր: Ես չէի կարողանում հեռացնել աչքերս նրանից:

Արդէն դիակը մտցրել էր մատուռին, արդէն ուզում էին ամրացնել դագաղի կափարիչը, որ յանկարծ վազէվազ մտաւ ինչ որ մի մարդ, շնչասպառ, յոգնած...

—Մի փակէք, խնդրեմ,—ասեց նա պահապաններին,—թողէք վերջին անգամ տեսնեմ նրա երեսը:

Արգելք չեղան: Նա կռացաւ մեռելի վրա, համբուրեց սառը ճակատը և հառաչեց:

Տխուր յուղարկաւորութիւնը շարժվեց: Ես ու այդ փոքրիկ մարդը կազմում էինք ամբողջ յուղարկաւորութիւնը: Մենք լուռ յուղարկաւորեցինք հանգուցեալին մինչև գերեզմանատուն և կանգնած մնացինք գերեզմանի մօտ, մինչև որ գերեզմանափորը բոլորովին լցրեց փոսը հողով, և յետոյ վերադարձանք քաղաք:

—Դուք ճանաչո՞ւմ էիք նրան,—հարցրեց փոքրիկ մարդը:

—Մի քիչ,—պատասխանեցի ես:

—Իսկ ես նրան լաւ էի ճանաչում, մեծ հոգի էր, պարոն, մեծ հոգի:

—Մի՞թէ:

—Խօսքս յետ չեմ վերցնի, չէ, չեմ վերցնի: Մեծ հոգի:

Ես հետաքրքրութեամբ նայեցի ուղեկցիս. նա թարթեց կարմրած կոպերը և ինձ թւաց, թէ նրա այտերի վրայով—գունատ, լեկած, զուրկ կեանքի հետքեր կրող այտերի վրայով—գլորվեցին արցունքի երկու կաթիլներ:

—Պատմեցէք նրա մասին, խնդրեցի ես:

—Պարոն, պատասխանեց նա, ժամանակս թանգ է, և ինչու պատմեմ, քանի որ խեղճ Ալբէրտը չի վեր կենայ տեղից այլ ևս: Ժամանակս թանգ է, շատ թանգ, աւելացրեց նա սաստիկ ընդգծելով վերջին խօսքերը:

—Ո՞ւր էք շտապում:

—Ինձ սպասում են...

—Չէ՞ք ուզում մտնել,—առաջարկեցի ես, ցոյց տալով ցուցանակի վրա քաշած գարեջրի մեծ գաւաթը:

—Հը՞... մի րոպէով կարելի է, ոչինչ, ընկերներս կը սպասեն: Կարելի է մտնել, պէտք է մտնել. ցուրտը այսօր ազդատում է մարդուս մարմինը, այնպէս չէ՞:

Մտանք:

—Ի՞նչ կը խմէք, գարեջո՞ւր:

—Բըռ... Եթէ ինձ հարցնէք, ես կօնեակը կը գերադասեմ: Քիչ չափով նա գլուխ է ցաւացնում, բայց մեծ չափով շատ ընտիր բան է, չէ՞...

Նա մի քանի անգամ կոնծեց մեծ չափերով, չուզեց ոչինչ ուտել, ծխեց մի վատ սիգար և յայտնեց, որ բոլորովին կուշտ է...

—Խեղճ Ալբէրտ, խեղճ, արտասանեց նա հառաչելով,—նա ոչինչ չէր խմում բացի ջրից... և գուցէ հէնց այդ եղաւ նրա մահվան պատճառը...

Ես հասկացայ, որ հանգուցեալի մասին է խօսում:

—Նա ձեր հայրենակիցն էր, ասեցի ես, ֆրանսիացի էր:

—Համարեա... մենք եկանք Վարշավա գործ փնտրելու: Նա ուսուցիչ էր, ուսուցչապետ, դաս էր տալիս քերականութիւն և երաժշտութիւն, իսկ ես այդեգործ էի: Նա առաջ եկաւ, ես՝ յետոյ: Նա յետ էր դցել մի քիչ փող, ես՝ երբէք ոչինչ չեմ ունեցել: Նա աղայի պէս էր ապրում, իսկ ես, ես... տաքացայ կօնեակի վրա: Բըռ... Ի դէպ ասած հիանալի խմիչք է կօնեակը... այստեղի կլիմայում անփոխարինելի... Քանի քանի անգամ գրպանումս գրօշ չէ եղել... գնացել եմ ուղղակի Ալբէրտի մօտ և նա ինձ օգնել է բարոյապէս և նիւթապէս: Բարոյապէս՝ նա ասում էր ինձ միշտ, թէ ես սրիկայ եմ, վատ եմ, օղիի տակառ եմ, անտակ տոպրակ եմ, գարշելի դատարկապորտ, թէ ես ոչ ամօթ ունեմ, ոչ խիղճ. նիւթապէս՝ տալիս էր ինձ իր շորերը, փոխնորդը, փող... Ես խոստանում էի ուղղվել, խոստանում էի աշխատանք փնտրել, խմելը թողնել... Բայց այստեղի կլիման ցուրտ է, չափազանց ցուրտ... Եւ նորից կրկնվում էր

*) Տես № 129.

տնել է ուժեղի այդ իրաւունքին, գայլի բարոյականութեան, որի հիմնական գաղափարն է՝ «դու մեղաւոր ես նրանով, որ ես քեզ ուտել եմ ուզում»: Տրանսվաալի մեղքն էլ հէնց սա է: Բայց եթէ անգլիական արտաքին քաղաքականութիւնը այդպիսի կուռք է պաշտում, երկրի մէջ կան տարրեր, որոնք գիտեն թէ ինչ հրէշ է այդ կուռքը և ազդու, միահամուռ բողոքներ են բարձրացնում նրա դէմ: Русскія Вѣд.» լրագրի թղթակիցը նկարագրում է այն մեծ միտինգը, որ կայացաւ յունիսի 27-ին այդ նուաճողական քաղաքականութեան դէմ:

Միտինգը կազմողն էր Անգլիայի, Իռլանդիայի և Շոտլանդիայի երիտասարդ դեմոկրատիան և այս երեք երկիրների ներկայացուցիչներն էին պարլամենտի մի քանի անդամներ: Միտինգից երկու երեք օր առաջ կազմակերպող յանձնաժողովը հրատարակեց «Կոչ դէպի Լօնդօնի ազգաբնակութիւնը», որի մէջ, ի միջի այլոց, ասված էր. «Գաղթականութիւնների ջինգօ-մինիստր Ջօզէֆ Չէմբըլէն մի դաւաճանական փորձ արաւ գցել մեր երկիրը պատերազմի մէջ ընդդէմ հարաւային Աֆրիկայի հանրապետութեան, թէև վերջինս իսկի չէ խանգարում անգլիական շահերը և օրինաւոր գրաւումներին չէ դիմադրում: Այն ամենը, ինչ խնդրում են բօէրները, այն է, որ նրանց հանգիստ թողնեն: Մինիստրութեան արշաւանքային քաղաքականութիւնը Մեծ Բրիտանիայի շահերի համար չէ, այլ անխիղճ արկածախնդիրների մի խմբի համար, որ ձեռք է գցել Տրանսվաալի հարուստ ոսկեհանքերը: Որպէս զի լաւ շահագործեն սպիտակամորթներին և սևամորթներին, բորսայականների խմբին հարկաւոր է տապալել բօէրների կառավարութիւնը և Տրանսվաալը յափշտակել ամբողջովին»:

Այդ գեղեցիկ բողոքը ժողովրդականացնելու և կառավարութեան ականջին հասցնելու համար էր գումարված յունիսի 27-ի վիթխարի միտինգը, և նա կայացաւ, չը նայած սաստիկ շոգին: Դա մի լաւ ապացոյց էր, որ Անգլիայի աշխատաւոր դասը հակառակ է այն անարդար պատերազմին, որ ամեն րոպէ պատրաստ է բռնկվել՝ հարստահարող կապիտալիստների գրպանները լցնելու համար: Թղթակիցը ծանօթացնում է մեզ և մի այլ բողոքի հետ, որի հեղինակն է տաղանդաւոր կին գրող Օլիվ Շրայնէր: Նա իր հրատարակած մի գրքոյկի մէջ նախ և առաջ ցոյց է տալիս, թէ ինչպիսի մարդկանց դէմ պիտի կռւեն անգլիացիները:

Բօէրները—ասում է Շրայնէր—քաջ են, ազատասէր և անվախ: Նրանց երակներում հոսում է քաջարի ծովագնացների արիւնը: Ով բօէրների ազատութեան դէմ փորձ կանէ, նա կը տեսնէ նրանց ձուլածոյ պողպատի նման ամուր: Բօէրները երբէք չեն մոռանում բարեկամութիւնը և երկար յիշում են իրանց հասցրած վիրաւորանքը:

Այնուհետև հեղինակը հարց է տալիս, թէ Անգլիան արդեօք օգուտ կը ստանայ այդ պատերազմից. և տալիս է բացասական պատասխան:

Ինչ էլ լինի պատերազմի ելքը, կորուստ կունենայ Անգլիան: Ոչինչ չի վաստակի և անգլիական զինուորը: Պատերազմը նրան դափնիներ չի տայ: Ամբողջ աշխարհի համակրանքները կը լինեն բօէրների կողմը, այդ երիտասարդ հողագործների կողմը, որոնք թողել են արօրը, որ պաշտպանեն հայրենիքը, այդ ծերերի կողմը, որոնք հրացան են վերցրել թանգագին ազատութիւնը պահպանելու համար, այդ կանանց կողմը, որոնք սպանված կամաւորների աչքերն են փակում և շշնջում են նրանց ականջին. «Դուք մեռաք ազատութեան և մայրենի հողի համար»: Ոչ, այսպիսի թշնամու վրա տարած յաղթութիւնը դափնիներ չէ բերում... Կան, սակայն, այնպիսիները, որոնք կարծում են թէ իրանք կը վաստակեն: Կուլիսների ետևում մենք ճանաչում ենք նրանց կերպարանքները: Մենք լսում ենք բանկային տոմսերի շրշիւնը և ձեռքից ձեռք անցնող ոսկու ձայնը: Օ՛հ, այդ ձայնը հարաւային Աֆրիկայում լաւ յայտնի է:

Ինչ ուզում են՝ թող ասեն, աշխարհի մէջ միակ տևողականը, միակ անմահը—մարդկայնութիւնն է: Եւ այդ վեհ ու յաւիտենական սկզբունքի տեսակէտից վերին աստիճանի վիրաւորական կը լինի, եթէ անգլիական ազգի պէս մի լուսաւոր, ազատ ազգի կառավարութիւնը ոսկիներ համրողների համար զոհ բերէ իրանց հայրենիքը պաշտպանելու նպատակով քրտինք և արիւն թափող մարդկանց, որոնք թէև թոյլ են, թէև չեն կարող ծովերի հարուստ թագուհուն դիմադրել, բայց ուժեղ են նրանով, որ պատրաստ են մեռնել իրանց հողի վրա, պաշտպան իրանց ազատութեան...

ՆԱՄԱԿ ՊԵԱՏԻԳՕՐՍԿԻՑ

Յուլիսի 11-ին

Այստեղի ինտելիգենցիան այժմ լրջօրէն զբաղված է մի շատ համակրելի գործով—կազմակերպել «Պեատիգորսկի Կովկասեան լեռնային ընկերութիւն» և հիմնել քաղաքում գրական, գիտական և գեղարուեստական մուզէում:

Ամսիս 9-ին, ուրբաթ օրը, Նիկոլաեվսկի հանքային ջրերի դահլիճներից մէկում կայացաւ հիմնադիր անդամների երկրորդ ժողովը, որը մանրամասն քննութեան ենթարկեց առաջին ժողովում ընտրված յատուկ յանձնաժողովի կազմած ապագայ ընկերութեան կանոնադրութիւնը: Ներկայ էին մօտ 25 անձինք, որոնցից 6-ը կանանց սեռից էին: Վիճաբանութիւնները շատ հետաքրքրական էին: Երկար ու բազմակողմանի վիճաբանութիւններից յետոյ, ժողովը եկաւ ընդհանրապէս հետևեալ եզրակացութեան: Վերոյիշեալ ընկերութիւնը նպատակ ունի Կովկասեան սարերի, բլուրների, դաշտերի, մասամբ և ծովերի ու լճերի գիտական հետազօտութիւնը և մի և նոյն ժամանակ Կովկասի լեռնային, թէ դաշտային զանազան ազգաբնակութիւնների կեանքի ու կենցաղավարութեան ուսումնասիրութիւնը: Մեր երկրի ուսումնասիրութեան գործը հիմնաւոր կերպով կազմակերպելու համար ընկերութիւնը որոշել է քայլ առ քայլ ձեռնարկել դիւրացրած այնպիսի պայմաններ, որպէս զի թէ Ռուսաստանի և թէ արտասահմանի գիտնականները ուրախութեամբ այցելեն Կովկաս գիտական նպատակով: Ժամանակ առ ժամանակ ընկերութիւնը ձեռնարկելու է ընդհանուր էկսկուրսիաներ: Ժողովներում պիտի կարդացվեն գիտական դասախօսութիւններ և ճանապարհորդների զեկուցումներ: Ընկերութեան տպագրական հրատարակութիւնները մատչելի գներով, երբեմն և ձրիաբար ուղարկվելու են անդամներին. վերջինները ընկերութիւնից ստանալու են առանձին նշան (знакъ), որպէս զի ճանապարհորդութիւնների ժամանակ ոչ ոք նրանից արգելք չը լինի հետազօտութիւններ անելու: Բացի դրանից ընկերութիւնը պիտի աշխատի, որ ամեն մի քաղաքում թէ գիւղում կառավարութիւնը օգնէ ճանապարհորդներին: Ընկերութիւնը մշտական յարաբերութիւն պիտի ունենայ ուրիշ երկիրների բնագիտական ու աշխարհագիտական հիմնարկութիւնների հետ:

Բացի վերոյիշեալ նպատակներից, Պեատիգորսկի լեռնային ընկերութիւնը ի նկատի ունի նըպաստել Կովկասի արդիւնագործութեան զանազան ճիւղերի զարգացմանը և բացի դրանից պաշտպանել լեռնային բոյսերի ու կենդանիների սակաւաթիւ տեսակները, նոյնպէս և պատմական հնութիւնները: Անդամներ կարող են լինել երկու սեռի չափահաս անձինք: Չափահաս ուսանողները կարող են անդամ լինել, եթէ ծնողներից ու ուսումնարանական վարչութիւնից համաձայնութիւն ունենան: Տարեկան անդամավճար որոշված է 5 ր., մշտական անդամները վճարելու են միանուագ 100 ր.:

Այս երկրորդ ժողովում միաձայն վճռվեց դիմել Մեծ Իշխան Միխայիլ Նիկոլաեվիչին՝ և խնդրել այդ նորակազմ ընկերութիւնը իր հովանաւորութեան տակ առնել: Երեք գործունեայ ու ձեռնհաս անձինք յանձն առան առաջ տանել ընկերութեան գործերը:

Ի միջի այլոց պիտի ասենք, որ չը նայելով ժողովատեղից մի քանի քայլ հեռու ծաղկանոցում հարիւրաւոր բագուցիներ, Նոր-նախիջևանցիներ կային, նրանցից ոչ ոք չը հետաքրքրվեց ժողովատուն մտնել, չը նայելով որ ոչ ոքի չէին արգելում ներկայ լինել և ժողովի մասին առաջուց յայտարարութիւններ էին տարածված:

Ց. Խ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երէկ, հինգշաբթի օր, յուլիսի 15-ին, ամսիս 14-ին Թագաժառանգ Ցեսարեվիչ Գէօրգի Ալէքսանդրովիչի թաղման առիթով Սիօնի մայր տաճարում տեղի ունեցաւ պատարագ և ապա հոգեհանգիստ: Ներկայ էին բարձրաստիճան անձինք և մեծ բազմութիւն աղօթողների:

—

Ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութիւնը յայտարարել է, որ ներկայ տարվայ սեպտեմբերի վերջին, այն է 18—30-ին, կամ նոր տոմարով՝ հոկտեմբերի սկզբին, 1—12-ին, Հռօմ քաղաքում պէտք է տեղի ունենայ արևելագէտների XII-րորդ միջազգային ժողովը: Այն անձինք, որոնք կը ցանկանան այդ ժողովին մասնակցել, պէտք է դիմեն կազմակերպող մասնաժողովի նախագահ կոմս դէ-Գուբերնատիսին, կամ ժողովի գլխաւոր քարտուղար կոմս Պիւլլէին: Իւրաքանչիւր անդամ պէտք է վճարի 20 ֆրանկ, որ ուղարկվում է Հռօմի համալսարանի գանձապահ Ֆեբբարիին: Ժողովը պէտք է ունենայ հետևեալ բաժինները. 1. ընդհանուր հնդկա-եւրօպական լեզուաբանութիւն, 2. արևելքի աշխարհագրութիւնը և ազգագրութիւնը, 3. արևելքի կրօնների բաղդատական պատմութիւնը, բաղդատական դիցաբանութիւն, 4. Չինաստան և Ճապօնիա, 5. Բիրմանիա և Հնդկա-Չինաստան, Մելացիա և Մադագասկար, 6. Հնդկաստան և Իրան, 7. Միջին Ասիա, 8. սեմական լեզուներ և գրականութիւն, 9. մահմեդականութիւն, 10. եգիպտագիտութիւն և աֆրիկական լեզուներ, 11. Յունաստան և արևելք և վերջապէս 12, Ամերիկայի լեզուները, ազգերը և քաղաքակրթութիւնները: Վերև յիշած պաշտօնական անձանց հասցէներն են. 1) le Comte Angelo de Gubernatis, Rome, Via San Martino al Macao, 2) le Comte Francesco Lorenzo Pullé, Florence, Via Giordani և 3) Rome au chev. Gioacchino Ferrari.

—

Երեքշաբթի, յուլիսի 13-ին, Լօնդօն հիւրանոցում ճաշում էին Թիֆլիսի նահանգապետի պաշտօնակատար գնդապետ Ի. Ն. Սվեչին, փոխնահանգապետ Կ. Կ. Ստեֆանովիչ, պ. Տէքենկով և ուրիշները: Ճաշից յետոյ մի ժամ անցած՝ դրանք բոլորն էլ ցաւ զգացին ստամոքսում և ապա սկսեցին փսխել: Ոստիկանութեան միջոցով կատարված քննութիւնից պարզվեց, որ մի և նոյն հիւրանոցում այդ մի և նոյն օրը թունաւորվել են 15 ուրիշ անձինք, որոնց թւում և հիւրանոցի տէրը:

—

Բագւում գտնվող «Ե. և Հ. Մէլիքեանների» առևտրական տունը, որ ունի նաւթային գործ, փոխվում է ակցիոներական ընկերութեան, որ պէտք է ունենայ 2 միլիօն րուբլու հիմնական դրամագլուխ, բաժանված 8000 ակցիայի: Այդ երկու միլիօնից $1^1/_2$ միլիօնը կը մնայ ընկերութեան հիմնադիր Հ. Մէլիքեանի ձեռքին իբրև եղած գոյքի և կապիտալի գնահատութիւն, իսկ 500,000 րուբլին կը բաժանվի նոր ակցիոներների մէջ: Ընկերութեան պէտք է պատկանեն նաւթահորերը, նաւթանցքը և կերօսինի գործարանը իրանց բոլոր պարագաներով:

—

Առևտրական և մանուֆակտուրային դեպարտամենտը հաղորդել է Թիֆլիսի առևտրական կօմիտէտին, որ ֆինանսների մինիստրը բարեհաճել է յուլիսի 2-ին հաստատել՝ Թիֆլիսում բացվելի առևտրական ուսումնարանի հոգաբարձութեան նախագահի պաշտօնի մէջ Գ. Աղալխանեանին, իսկ անդամների պաշտօնում՝ Ա. Մանթաշեանին, Ս. Դաւթեանին, Ա. Փրիդօնեանին, իշ. Վ. Միքելաձէին, Մ. Դոլուխանեանին և Յ. Շաղինեանին, երեք տարով, սկսած ներկայ տարվայ յուլիսի 1-ից:

—

Մեզ խնդրում են տպել հետևեալը. «Թիֆլիսի Հաւլաբար քաղաքամասը մաքրութեան կող-

---

նոյն պատմութիւնը... Ալբէրտը նորից օգնում էր ինձ, իսկ ես... նորից վարվում էի իբրև խոզ: Վարշավայում ինձ ճանաչում էին արդէն, այստեղ ես չէի կարող գործ գտնել: Գնացի գաւառները և տեղ գտայ մի կալուածատիրոջ մեծ պարտէզում: Այնտեղ ես մնացի մի քանի տարի, առանց տեսնելու Ալբէրտին...

Նա նորից պարպեց կօնեակի թասը և շարունակեց դողդոջուն ձայնով:

—Մի քանի տարի անցած ես պաշտօն գտայ ուրիշ տեղում, պսակվեցի և... շատ լաւ էի զգում ինձ, մինչև անգամ խմելը թողեցի... բայց սիրտս տխուր էր... Ես անդադար թափառում էի գաւառներում մէկ այստեղ, մէկ այնտեղ, և վերջապէս վերադարձայ Վարշավա ոտով, որովհետև ճանապարհածախս չունէի... և, ինչ ասել կուզի, սրիկայի կերպարանք ունէի: Բաճկոնս պլանդակ էր, գլխարկս սարսափելի, իսկ կօշիկներս... կօշիկ դրեթէ չը կար հագիս... Ես սկսեցի փնտրել Ալբէրտին, գնացի հին բընակարանը, այնտեղ չը կար. հարցրեցի սրան, նրան, գիտեն արդեօք որտեղ է ապրում Ալբէրտը, չը գիտէին. վերջապէս, գտայ նրան... Նա ապրում էր Սօլէց փողոցում: Խեղճ Ալբէրտ: Սաստիկ նիհարացել էր և գունատվել: Առաջվան բնակարանի տեղ նա վարձել էր միայն մի սենեակ, վերնատունը. կարասիքի տեղ ունէր միայն մի երկաթէ մահճակալ և մի սեղան... Նա նստած էր այդ սեղանի մօտ և բոլկ ու հաց էր ուտում... Խեղճ Ալբէրտ: Երբ նա տեսաւ ինձ աղքատացած ու գզգզված, նա չասեց ինձ, թէ ես սրիկայ եմ, այլ միայն դադարեց ուտելուց և տուեց ինձ իր հացն ու բոլկը, որ խժռում էր սոված գայլի պէս. յետոյ նայեց ինձ տխուր-տխուր աչքերով և արտասանեց,—«Վիկտոր, ինձ մնացել է միայն երկու ձեռք չոր և շատ քիչ փող, դեռ բան ունեմ կիսելու քեզ հետ, բայց այս վերջին անգամն է, յետոյ այլ ևս ոչինչ չեմ կարողանայ անել քեզ համար»: Նա պատուիրեց ինձ պառկել մահճակալի վրա հանգստանալու, իսկ ինքը սկսեց պատմել ինձ իր մասին կցկտուր, հարևանցօրէն...

«Մրցումն, դասերի թիւը գնալով քչանում է, տեղից վերկացող օրիորդը երաժշտութիւն և ֆրանսերէն է սովորեցնում, դասերի գինը հողի հետ հաւասարվել է»: Ալբէրտը ստիպված էր փնտրել բնակարան աւելի ու աւելի նեղ, աւելի ու աւելի էժան, ծախել կարասիքը, և օրէց օր նրա դրութիւնը վատթարանում էր: Ճաշում էր նա երկու օրու մէջ, յետոյ երեք օրը մի անգամ, շաբաթը մի անգամ, ցամաք հացով էր սնվում... բայց խնդրել, գլուխ ծռել սովոր չէր, մարդկանց առաջ միշտ աշխատում էր ցոյց տալ, թէ ոչնչի կարօտութիւն չունի, թէ ամեն ինչ բաւականաչափ ունի,—հպարտ էր: Միայն ես գիտէի ճշմարտութիւնը... միայն ես...

Փոքրիկ մարդը հառաչեց և նորից դատարկեց թասը: Գունատ և կախված այտերը կարմըրեցին, աչքերում փայլատակեցին կայծեր... Նա բռունցքով խփեց սեղանին:

—Պարոն, շարունակեց նա, ես ասեցի ինքս ինձ,—այժմ հերթը իմս է... Ալբէրտը կը տեսնի, որ ես սրիկայ չեմ... Վիկտորը չի թողնի սովամահ լինել իր բարեկամին ու բարերարին... Վիկտորը անշուշտ մի բան կանի...

—Եւ ինչ արեցիք, հարցրի ես:

—Շատ բան էի ուզում, սրտանց ուզում էի, բայց դարդս, ձախորդ հանգամանքներ...

—Բարի դիտաւորութիւնները չիրագործվեցին... չէ՞:

—Չէ, ոչ բոլորովին այդպէս, պատասխանեց նա չփոթվելով: Ալբէրտը ինչ որ պէտք էր՝ տուեց ինձ, օգնեց և ես գնացի: Ես տեղ գտայ Վարշավայում, այս անգամ ոչ այգում, այլ ջրաղացում: Տէրը, պան Բէնուան, ֆրանսիացի է, ընդունեց ինձ. ես աշխատում էի Ալբէրտի համար: Մի ամիս անցած ես ստացայ տասը րուբլի: Ամբողջ մի դրամագլուխ: Ուզում էի պահել այդ փողը մինչև տասը և տանել Ալբէրտին... մինչև տասը երեք օր էր մնում... երկար ժամանակ, պարոն: Ձախորդութիւններ, այստեղի կլիման... Թոյլ է մարդս... Վճռեցի միւս ամիս տանել անպակաս, անպատճառ: Եւ կը տանէի... բայց կօշիկներս, Ալբէրտի կօշիկները պատռվել էին, պէտք է նորը առնէի, մնացածն էլ տուեցի կառապանին քաղաք տանելու համար, ծախսեցի ճանապարհին... ցուրտ էր: Երրորդ ամիսը ես չը բանեցի երկու շաբաթ, Բէնուան հանեց ռոճկիցս, չորրորդ, հինգերորդ ամիսը... բայց, պարոն, չէ, սրիկայ չեմ ես: Այժմ ես եկայ փողը հետս և գտայ Ալբէրտին... դագաղում... Նայեք, ասեց նա, հանելով գրպանից մի քանի կեղտոտած թղթադրամներ:—Գիտէք, ինչ է այս: Աղքատ մարդու ամբողջ ապրուստը... Չը գիտեմ, արդեօք շուտով կը վերադառնամ պան Բէնուայի մօտ, հիւանդ եմ, ջղերս խանգարված են, տանջվել եմ: Էլ ես չեմ կարողանայ տոպրակներ հաշւել կամ հացահատիկներ կշռել, սիրտս կսկծում է, ձախորդութիւններ, ցուրտ կլիմա... Բռռռ... Անպիտան կեանք, զարշելի կեանք, անիծեալ...

Նա բռնեց գլուխը դողդոջուն ձեռներով, տրորեց աչքերը, հառաչեց և սկսեց գանգատվել ճակատագրից:

—Գնանք, ասեցի ես:

Նա բացասօրէն շարժեց գլուխը:

—Գնացէք, պատասխանեց նա, ես կը մնամ, ոտներս իրար չեն գալիս, չեմ կարող... Շնորհակալ եմ ձեր ընկերութեան համար... մի վճարէք, փող ունեմ, Ալբէրտի փողը, որ այլ ևս պէտք չէ նրան... Գնացէք, ուզում եմ մենակ մնալ... Բայց չէ, կացէք, բան եմ ուզում ասել ձեզ: Ի՞նչպէս էք կարծում, ով կարող է աղքատութիւն քաշել և չը դառնալ ստորահոգի: Ո՞վ կարող է սոված մնալ և չը ծռել վիզը: Ո՞վ կարող է մեռնել սովատանջ, բայց պատւով, առանց ձեռք մեկնելու ողորմութեան համար: Ո՞վ, չը գիտես ով: Ուրեմն ես քեզ կասեմ,—մեծ հոգին: Ալբէրտը մեծ հոգի էր, իսկ ես փոքր հոգի եմ, սրիկայ եմ, ես խմեցի նրա կեանքը... Այժմ գիտես: Գիտես, որովհետև ես ասեցի քեզ: Դէ կորի գնա: Լսում ես: Ուզում եմ մենակ մնալ...

—

Մի քանի օր անցած քաղաքից դուրս մի փոսում գտան մի դիակ:

Իմացան, որ ֆրանսիացի Վիկտոր Լ.-ի, X-ի ջրաղացի գործակատարի դիակն է, իսկ դիահատութիւնը ցոյց տուեց, որ մահվան պատճառն եղել է արբեցութիւնը:

Փոքր հոգին գնաց մեծ հոգու յետևից...

Տ. Յովհաննիսեան

միջ շատ աննախանձելի վիճակի մէջ է գտնւում։ Փողոցների փոշին և աղբը, արտաքնոցների և լուացքի ջրերի գարշահոտութիւնը անտանելի են դարձնում այդ քաղաքամասում ապրող մարդու դրութիւնը։ Մանաւանդ երկրորդ Մարիինսկայա փողոցում գտնվող Սափարեանցի տունը իր կեղտոտութեամբ և արտաքնոցներից փչող գարշահոտութեամբ սպառնում է վարակիչ հիւանդութիւնների սկզբնապատճառ դառնալ այդ թշուառ քաղաքամասում։ Դարձնում ենք ոստիկանութեան և քաղաքային վարչութեան ուշադրութիւնը այդ հանգամանքի վրա»։

—

Նաւթագործական մի լուրջ ձեռնարկութիւն է սկսվում Քութայիսի նահանգում։ Կազմվել է անգլիական ակցիօներական մի ընկերութիւն 2 միլիօն րուբլի դրամագլխով (անգլիական փողով 200,000 ֆունտ ստերլինգ), որ պէտք է շահագործի Օզուրգեթի գաւառի Գուրիա և Մագելէ կալուածներում եղած նաւթահանքերը։ Ընկերութիւնը ստացել է Բարձրագոյն թոյլտւութիւն և այս օրերս կը սկսի իր գործունէութիւնը։ Ընկերութեան անունն է «Caucasus Petroleum Developement Company limited» կամ «Общество для разработки Кавказской нефти съ ограниченною отвѣтственностью»։

—

Յայտնի կաթնատնտես Ն. Վերեշչագին սկսել է նոր գործունէութիւն և հիմնել է մի ակցիօներական ընկերութիւն՝ փայտից զանազան իրեր և բաղադրութիւններ շինելու համար և այդպիսով մշակելու արդիւնաւէտ կերպով անտառային հարստութիւնը։ Ընկերութիւնը ունի 250,000 րուբլի դրամագլուխ, բաժանված 1000 ակցիայի։

—

«Приазовскій Край» լրագրին հեռագրում են, որ ֆինանսների մինիստրութիւնը մտադիր է այս տարի Կովկաս և Անդրկովկաս ուղարկել հմուտ անձինք՝ նաւթագործութեան վիճակը և պէտքերը հետազօտելու համար։

—

Բագուի գաւառի Սաբունչի գիւղի շրջանում նաւթագործներ Միտրոֆանով, Սալօմօն և Զիլբերման կազմում են մի ակցիօներական ընկերութիւն 1,200,000 րուբլի դրամագլխով, բաժանված 4,800 ակցիայի։ Ընկերութիւնը իրաւունք պէտք է ունենայ զբաղվել նաւթագործութեամբ թէ Սաբունչիում և թէ ուրիշ տեղերում։

—

ԵՐԵՒԱՆԻՑ մեզ գրում են. «Այս տարի ծառապտուղները առհասարակ շատ առատ էին մեզանում, և սարսափելի էժան։ Նոյնպէս լաւ են այգիները և խաղողի բերքը։ Բամբակը այս տարի ցանվեց բաւական աջող պայմանների մէջ և աջող բերք կունենայ, եթէ միայն այսուհետև ձախորդութիւններ չը պատահեն։»

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻՑ

—

Բերլին, յուլիսի 18-ին

Պրոֆէսոր Վիրխովի նախագահութեամբ, Բեռլինի «Anthropologische Gesellschaft» ընկերութիւնը, նախ քան արձակուրդները, իր վերջին նիստը ունեցաւ յուլիսի 15-ին։ Ի միջի այլոց, «հայկական էկսպէդիցիայից» դոկտոր Բէլքից և դոկտոր Լէմանից ստացված տեղեկութիւնների մասին զեկուցումն տրվեց։ Դոկտոր Բէլք Վանի մօտ Շամիրամայ այրը (Semiramis Zitadelle) փորել տալիս, ի վերջոյ հասնում է կոշտ, քարային շերտերի։ Գտնվել են բազմաթիւ վանակատէ (օբսիդիան, Obsidian) գործիքներ։ Պեղումները դեռ մի ժամանակ ևս շարունակվելու են։

Պ. պ. Բէլք և Լէման մի ուրիշ շատ հետաքրքիր գիւտ ևս արել են. Մուսուլում, պարսկական սահմանագլխի կողմերը, գտնվում է մի հին կոթող, որը մինչև այժմ համարվում էր Ասորեստանի թագաւոր Սարգոնի (722—705 Ն. Ք. Ք.) գործը։ Երեք շաբաթվայ լուրջ ուսումնասիրութիւնից յետոյ, աջողվում է նրանց՝ մաշված և պակասաւոր արձանագրութիւնները կարդալ, որից յայտնվում է, թէ այդ կոթողը ոչ թէ ասորական, այլ քաղդէական ծագումն ունի։ Վերջապէս այժմ բացատրել են կարողանում, թէ ինչու ասորեստանցիք երբէք մինչև այդ տեղը հասել չեն։ Էկսպէդիցիան մտադիր է դեռ այցելել մի տեղ ևս, ուր նրանց կարծիքով, քաղդէական թագաւորութեան վերջին հետքը մնացել է։ Այժմ մնում է դեռ անորոշ, թէ որտեղից հնդիկ-եւրոպական ցեղերը մտաք են գործել այս սեմիտների երկիրը և ինչպէս կարողացել են այդտեղ հաստատվել։ Բաւականութիւն է յայտնվում ժողովում, որ էկսպէդիցիայի վրա եղած ծախսերը՝ ստացված բազմաթիւ արդիւնքներով՝ վարձատրվում են։ t

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

—

Թաւրիզ, յուլիսի 1-ին

Այս օրերս Սալմաստից այստեղ լուր հասաւ՝ թէ Աւետիս քահանայ Շաղօյեանց ընդունեց կաթօլիկ դաւանութիւն, հրաժարվելով հայ-լուսաւորչական եկեղեցուց։ Թէ իսկապէս ինչն է եղել այդ ապիրատ և զզուելի քայլի պատճառը, ինչն է ստիպել այդ բաւական կրթված քահանային թողնել իր պապենական կրօնը, դաւանութիւնը և մտնել պապականութեան գիրկը, այդ դեռ ևս պարզ յայտնի չէ։

Շաղօյեանցը, որչափ մեզ յայտնի է, բնիկ վանեցի է և փախել է Պարսկաստան Վասպուրականի յայտնի դէպքերից յետոյ իր անձը և ընտանիքը բռնութեան ձեռքից ազատելու համար։ Մի տարի նա քահանայական պաշտօն վարել է Թաւրիզում, որից յետոյ ուղարկված էր Սալմաստ առաջնորդական տեղապահի պաշտօնով, որից սակայն երբէք գոհ չէ եղել Սալմաստի հայ ազգաբնակութիւնը այս երկու տարվայ ընթացքում։ Որպէս փողասէր և իր վիճակից դժգոհ մարդ, մենք այժմ էլ նրա դաւանութիւնը փոխելու միակ պատճառը գտնում ենք նոյն փողի մէջ։ Երևի շլացած պաստորների կակուղ և հանգիստ կենցաղից, շլացած Ջնդօեանների ոսկեղէնիկ խոստումներից, Շաղօյեանն էլ մտածել է նրանց գիրկը մտնել, հարստանալ և լաւ, կակուղ ապրել։ Ի՞նչ փառաւոր միտք, որ վայել է միայն բարոյական ստոր մակերևոյթի վրա կանգնած մարդկանց։ Էլ դրանից աւել ինչ պէտք էր պահանջել մեր քահանաներից։

Այժմ երբ մի քահանայ, մի հոգևոր հայր գրօշներով է խաբվում, էլ ինչպէս մեղադրենք Վասպուրականի սովալլուկներին, որ չը խաբվեն Ջնդօյեանների առատաձեռնութիւնից։ Իսկ մեր ձեռնհաս, հոգևոր բարձր մարմինները դեռ ևս թող անտարբեր նստած մնան, մինչև տեսնենք այս բոլորի վերջը ուր կը յանգի. չէ՞ որ դեռ նշանաւոր ոչինչ բան չը կայ։ Ինչ մեծ բան, որ մի քահանայ և մի քանի հարիւր հայեր իրանց դաւանութիւնը կը փոխեն գրօշների համար։

Մարաղայում, մեզ հասած տեղեկութիւններին նայելով, դարձեալ տարածված է այժմ անցեալ տարվայ նման ջերմախտի հիւանդութիւնը և մեծ քանակութեամբ զոհեր է տանում։ Հացը այնտեղ սարսափելի կերպով թանգ է, 4—5 ղրան լիտրը, այնպէս որ շատերը մեծ մասամբ մրգեղէնով են յագեցնում իրանց քաղցը շատ անգամ. հէնց այդ հանգամանքն է ահա այնտեղի այդ տարափոխիկ հիւանդութեան պատճառը. գոնէ այդպէս ենք հասկանում մենք։

Մարաղայի դպրոցական գործերի համար կրկին անախորժ լուրեր են հասնում մեր ականջին. կրկին ուսուցիչները ինչ որ ընդհարումներ են ունեցել հոգաբարձուների հետ։ Զարմանալի է այդ քաղաքի բանը. կարծես ճակատագրական լինի այնտեղի ուսուցիչների և հոգաբարձուների անպայման ամեն տարի ունեցած խռովութիւնները։ Դեռ ևս անցեալ տարի ինչ սոսկալի խայտառակութիւններ տեղի ունեցան այնտեղ մեր աչքերի առաջ... մինչև իսկ մարդասպանութեան քայլեր... Օ՜, սոսկալի է այդ և մի և նոյն ժամանակ զզուելի։ Այլ ևս ժամանակ է, որ այնտեղ, հասարակութիւնը ինքը ուշք դարձնէ այդպիսի տխուր երևոյթների վրա և միջոցներ ձեռք առնէ խայտառակութիւններին վերջ դնելու, եթէ ինքը՝ հասարակութիւնը նախանձախնդիր է իր մատաղ սերունդի դաստիարակութեան գործին։ Գիտակցական վերաբերմունքը այսպիսի դէպքերում խիստ թանգ արժէ։

Մեր երկրի ցանքսերը՝ ըստ երևոյթին, շատ լաւ են այս տարի, այնպէս որ մինչև այսօր դրա մասին որքան հետաքրքրվել ենք և ոչ մի գանգատ չենք լսել ոչ ոքից։ Միայն, որքան տեղեկացել ենք, Ղարադաղում մի քիչ տեղ արտերը վնասվել են կարկուտից։ Այո, հունձը առատ է այս տարի, բայց տեսնենք թէ այդ բոլորից ինչ չնչին մասը կը մնայ ժողովրդի ձեռքում...։

Այժմ մեզ մօտ եղանակները տօթային են։

Ա. Յ. Ասման

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—«Polit. Corresp.» լրագրին Աթէնքից հաղորդում են, որ մահմէտական ազգաբնակութեան փոխարէն հայերին գաղթեցնելու մտքին համակրութեամբ չեն վերաբերվում ոչ Կրետէում և ոչ Յունաստանում։ Մի և նոյն ժամանակ Աթէնքում խօսում են, որ բացի մամուլից ոչ ոք այդ հարցով լուրջ կերպով չէ զբաղվել։ Թէ Աթէնքում և թէ Կանէյում աւելի համակրութեամբ են վերաբերվում Կրետէում իտալացիներին գաղթեցնելու մտքին։

—«Daily Telegraph» լրագրի Հռոմի թղթակիցը հաղորդում է, որ պապը վճռեց յաւերժացնել քսաներորդ դարի առաջին տասերկու ամիսները մի շարք շքեղ կրօնական հանդէսներով։

—Կանէյից «Times» լրագրին հեռագրում են, որ Կրետէ կղզու մահմէտականները սկսում են փոքր առ փոքր համոզվել, որ կղզու նոր կառավարութիւնը անկողմնապահ կերպով է վերաբերվում բոլորին, թէ քրիստոնեաներին և թէ մահմէտականներին, և այդ պատճառով մի քանի մահմէտական գաղթած ընտանիքներ դիտաւորութիւն յայտնեցին վերադառնալ իրանց նախկին բնակավայրերը։

—«Lanterne» լրագիրը պատմում է, որ Սատանայի կղզու վրա հրաման էր տրված հրացանազարկ անել Դրէյֆուսին, հէնց որ բանտապետը կը նկատէր փախուստի փորձ նրա կողմից։ Բանտային ծառայ Բէրիլիօն մի անգամ գիշերը նաւակով մօտեցաւ բանտին՝ իբր թէ Դրէյֆուսին փախցնելու մտքով։ Դրէյֆուս զարթնեց, բայց տեղից չը շարժվեց։ Մի անգամ էլ Դրէյֆուսին մի կեղծ հեռագիր տուեցին, թէ նրա կինը մեռել է։

—Սպանիայի ֆինանսական դժուար դրութեան պատճառով թագուհին կրճատեց իր ռոճիկը մէկ միլիօն պէսէտով։ Այդ կրճատումը սակայն չի գոհացնի ոչ հանրապետականներին, ոչ կարլիստներին և ոչ ազատամիտներին պարլամենտում, որոնք պահանջում են թագաւորական տան ռոճկի աւելի նշանաւոր և մշտական կրճատում։ Բանն այն է, որ թագաւորական տան 20 միլիօն ռոճկից ռոճիկներ են տրվում բազմաթիւ ստորին և բարձր պալատական պաշտօնեաներին և հոգևոր անձերին։ Դիմադրական կուսակցութիւնը պահանջում է ոչնչացնել պալատական շատ պաշտօններ և կրճատել թագուհու ռոճիկը հինգ միլիօնով։

—Ֆրանսիական կօլօնիաների նախկին մինիստր Լէբօն, որը հռչակվեց իր բարբարոսական վարմունքով Դրէյֆուսի հետ, ստիպված եղաւ հրաժարվել Credit foncier-ում ունեցած իր պաշտօնից։ Հրաժարականի պատճառը Լէբօնի վրա յարձակումներն են մամուլում, որը ուղղակի նրան «դահիճ» էր անուանում։

—Լրագիրները հաղորդում են, որ Դէմանժ և Լաբօրի կօլօնիաների մինիստրին դիմեցին մի նամակով, որի մէջ պահանջում են գործին կցել այն բոլոր նամակները, որոնք ուղարկված էին կօլօնիաների մինիստր Լէբօնի հրամանով։ Այդ առիթով «Anrore» լրագիրը հաղորդում է, որ նամակագրութիւնը բռնվում էր Մէլինի համաձայնութեամբ։ Նա, օրինակ, հրամայեց բռնել պատգամաւորների ժողովի և սենատի նախագահներին Դրէյֆուսի ուղարկած նամակները։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հռոմում մեծ իրարանցում գցեց այն հանգամանքը, որ իշխան Կիջի ծախեց իրան պատկանող Մադօննան, գործ Բօտիչէլլիի, 315 հազար ֆրանկով։ Պատկերը այնքան գումար չարժէր, որովհետև այնքան աջող չէր նորոգված։ Բայց հարցը դրա մէջ չէ, այլ այն, որ իտալական կառավարութիւնը թոյլ տուեց այդ պատկերը դուրս տանել Իտալիայից և մինչև անգամ չաշխատեց իմանալ, թէ ով էր գնողը։ Որքան էլ զարմանալի երևայ, բայց մինչև անգամ ինքն Կիջի չը գիտէ գնողի անունը և արդարանում է նրանով, որ փողը լիովին ստանալով, իսկոյն թոյլ տուեց տանելու պատկերը և չը հետաքրքրվեց իմանալու գնողի անունը։

Այն ինչ, համաձայն օրէնքի (Պակկի օրէնք), իտալական ոչ մի պատկեր և քանդակագործութիւն չը պէտք է դուրս հանվի իտալական թագաւորութիւնից, և պետութիւնը գեղարուեստի բոլոր արտադրութիւնների բացառական սեփականութեան իրաւունքն ունի։

Ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութիւնը, որը հսկում է այն ամեն բանի վրա, ինչ որ կատարվում է հնագիտութեան և գեղարուեստի աշխարհում, այդ պատկերի վաճառման պատճառով մեծ դժուարութեան մէջ է ընկել, չը գիտենալով թէ ում է ծախված պատկերը, չը գիտենալով մինչև անգամ թէ արդեօք պատկերը արտասահման է տարված, թէ ոչ. Նա իր գործակալներին ուղարկեց ամեն տեղ պատկերը գտնելու, բայց, ի հարկէ, այդ բոլոր ջանքերը ապարդիւն կանցնեն։

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

14 յուլիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Յուլիսի 14-ին տեղի ունեցաւ Պետրոպավլովսկ տաճարում ի Տէր հանգուցեալ Թագաժառանգ Ցեսարեվիչի և Մեծ Իշխան Գէորգի Ալէքսանդրովիչի թաղումը։ Ժամի $10^{1}/_{2}$-ին մօտ՝ տաճարում ժողովվեցին պալատական պաշտօնեաները, դիպլօմատիկան մարմնի ներկայացուցիչները, զինուորական և քաղաքացիական վարչութիւնների բարձրաստիճան պաշտօնեաները։ Ժամի 11-ին տաճարը ժամանեցին՝ Թագաւոր Կայսրը, Թագուհի Կայսրուհի Մարիա Ֆէօդօրօվնա, Թագաժառանգ և Մեծ Իշխան Միխայիլ Ալէքսանդրովիչ, Կայսերական տան բոլոր անդամները, դանիական պրինց Վալդէմար, դանիական ծովային պատգամաւորութիւնը, զինուորական բոլոր մասերի պատգամաւորութիւնները, որտեղ ի Տէր հանգուցեալ Ցեսարեվիչը եղել է շէֆ կամ հաշւած է եղել։ Միտրոպօլիտ Անտօնի պատարագ մատուցեց և թաղման հանդէս կատարեց։ Թաղման հանդէսը կատարելուց յետոյ, Թագաւոր Կայսրը Կայսերական Ընտանիքի Անդամների հետ բարձրացնելով դագաղը, տարան գերեզմանի մօտ։ Մէկ ժամ 10 րօպէին պալատական գրենադերները դագաղը ցած իջեցրին գերեզմանի մէջ։ Դրանից յետոյ, երբ Նոցա Մեծութիւնները ու Նոցա Բարձրութիւնները աւազ ածեցին դագաղի վրա, սկսեցին ծածկել գերեզմանը։ Ցերեկվայ մէկ ժամ 20 րօպէին Նոցա Մեծութիւնները և Նոցա Բարձրութիւնները մեկնեցին Պետրոպավլովսկի տաճարից։

ՓԱՐԻԶ։ Նացիօնալիստական լրագիրները բողոքում են այն բանի դէմ, որ Պէլիէին ուրիշ պաշտօն տուին, իսկ Նեգրիէի վրա ծուռ աչքով է նայում իշխանութիւնը, համարելով այդ՝ Րէնի զինուորական դատարանին վախեցնելու միջոց։ Դրէյֆուսի գործի վերաքննութեան կողմնակից լրագիրները շնորհաւորում են կառավարութիւնը այն որոշման համար, որով օֆիցերների առաջ բացվում է երկու ճանապարհ՝ կամ յարգել զինուորական պարտաճանաչութիւնը, կամ հրաժարվել իրանց պաշտօնից,

«Gaulois» լրագիրը հաղորդում է իբր լուր, որ զինուորական մինիստրը բացատրութիւն է պահանջել Նէգրիէից Լուբէին նրա գրած նամակի առիթով, որի մէջ գեներալը պահանջում էր, որ զօրքին յարգանքով վերաբերվեն։ Նեգրիէ պատասխանել է, իբր թէ, որ այդ նամակը իրաւազանցութիւն չէ։

«Figaro» լրագրի ասելով, Նեգրիէ, որպէս թէ, ասել է, որ եթէ կառավարութիւնը չը գործէ, այն ժամանակ բարձրագոյն զինուորական խորհուրդը ձեռք կառնէ իր միջոցները։

ԲՈՒԴԱՊԵՇՏ։ Լրագիրների հաղորդած լուրերը՝ սերբիական փախստականների հիւսիսային Ունգարիայում ժողովվելու մասին՝ կատարելապէս սուտ են։

ԲՈՒԽԱՐԷՍՏ։ Պաշտօնապէս հրատարակված բիւլլետէնը ասում է, որ Թագաւորը ջղային ցաւերից տանջվում է։ Այժմ ցաւերը բաւական մեղմացել են։ Թագաւորը միմիայն մի քանի օրվայ հանգստութեան կարօտ է։

ՓԱՐԻԶ։ Gaulois» լրագրի հաղորդած լուրը՝ Նէգրիէի Լուբէին գրած նամակի մասին և այդ նամակի պատճառով Նէգրիէի պաշտօնից արձակվելը,—ճիշդ չէ։ Զինուորական մինիստրը հաստատում է, որ Նէգրիէի դէմ գործադրված միջոցի պատճառը նրա արտասանած ճառն է Բուրժում։

Պէլիէի վերաբերմամբ գեներալ Բրիւժէրի սկսած երկրորդ քննութիւնը ոչ մի փաստ չը մերկացրեց, որ հակառակ լինէր պատւին կամ կարգապահութեանը։ Այնուամենայնիւ, Բրիւժէր ասեց, որ գեներալ Պէլիէին վայել չէ, ի նկատի ունենալով ներկայ հանգամանքները, զօրքերի հրամանատար լինել Պարիզում։

ՄՕՆՏԷԼԻՄԱՐ։ Լուբէ ժամանեց այստեղ և գնաց Մարսան՝ իր մօր հետ տեսակցելու համար։ Վաղը Նախագահը կը վերադառնայ Մօնտէլիմար։

ՑԷՏԻՆԻԷ։ Պրինցուհի Իւտտա ժամանեց Անտիվարի իր մօր և եղբօր հետ և դիմաւորվեց թնդանօթաձգութեամբ։ Իշխանորդի Դանիլօ և Միրկօ և Մեծ Իշխան Կօնստանտին Կօնստանտինօվիչ ճանապարհ ընկան դիմաւորելու եկողներին։ Հարսնացուին մատուցվեց աղ ու հաց։ Լեռները շքեղ կերպով լուսաւորված են։ Պրինցուհուն, երբ նա ափ իջաւ, ազգաբնակութիւնը մեծ ցոյցեր արեց։ Զինուորական և քաղաքացիական իշխանութիւնները ներկայացրվեցին նրան։ Պրինցուհու Ցետինիէ գալը յայտարարվեց հասարակութեանը թնդանօթաձգութեամբ։ Քաղաքում մեծ ոգևորութիւն է տիրում։ Պալատում կայացաւ հանդիսաւոր ճաշկերոյթ։

ՍՏՕԿՀՕԼՄ։ Այսօր ռուսաց դեսպանական եկեղեցում հանդիսաւոր հոգեհանգիստ կատարվեց հանգուցեալ Ցեսարեվիչի համար, ներկայութեամբ թագաւորի ներկայացուցիչների, ամբողջ արքայական ընտանիքի, մինիստրների, դիպլօմատիկան մարմնի, միսիայի և ընդհանուր հիւպատոսութեան բոլոր անդամների և բազմաթիւ ռուսների։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Կազանից, Կրօնշտադտից, Կալուգայից, Կալիշից, Օդէսայից, Րեազանից, Րէվէլից հեռագիրներ ստացվեցին, որոնք հաղոր-

դում են ի Տէր հանգուցեալ Ցեսարեվիչի հոգեհանգիստների մասին, որ կատարվել են Նրա թաղման օրը։

ՀԵԼՍԻՆԳՖՕՐՍ։ Այսօր, ի Տէր հանգուցեալ Ցեսարեվիչի թաղման օրը, այստեղի Ուսպէնսկի տաճարում, ներկայութեամբ շրջանի զօրքերի ժամանակաւոր հրամանատարի, գեներալ-նահանգապետի պաշտօնակատար գեներալ-լէյտենանտ Լիպօվի, զինուորական ամբողջ իշխանութեան, քաղաքացիական մասի ներկայացուցիչների, օտար հիւպատոսների, իշխանութիւնների և դասակարգային ներկայացուցիչների, հոգեհանգիստ կատարվեց ի Տէր հանգուցեալ Ցեսարեվիչի համար։

ԽԱՐԿՕՎ։ Հարց է յարուցվում այն բանի մասին, թէ անհրաժեշտ է հարկային տեսուչների մասնակցութիւնը գէմստվօի ժողովների զբաղմունքներին։

ՄՕՍԿՎԱ։ Մօսկվայի քաղաքային վարչութիւնը կազմակերպում է բժշկական օգնութիւն, որ պէտք է տրվի աղքատ հիւանդներին տներում, նոյնպէս և մասսաժով ու բժշկական մարմնամարզութեամբ բժշկութիւնը բոլոր հիւանդանոցներում։

Մօսկվայի շրջանի երկաթուղիներում կարգադրութիւն է արված, գնացքների հետ պատահող դժբաղդ դէպքերի առաջն առնելու համար հեղեղների ժամանակ, խիստ հսկողութիւն ունենալ ջրի ընթացքի վրա և մեքենավարները պէտք է նշան տան՝ երկաթուղու գնացքի ընթացքը դանդաղեցնելու համար կասկածաւոր տեղերում։

15 յուլիսի

ԲՈՒԽԱՐԵՍՏ։ Թագաժառանգ Ցէսարեվիչի թաղման առիթով հոգեհանգիստ կատարվեց, ներկայութեամբ ռուսաց դեսպան Ֆօնտօնի, ռուսաց դեսպանատան պաշտօնեաների, խորհրդի նախագահի, արտաքին գործերի մինիստրի, ուրիշ մինիստրների, բազմաթիւ պաշտօնեաների և օֆիցէրների։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Ռուսաց դեսպանատան եկեղեցում հոգեհանգիստ կատարվեց Թագաժառանգ Ցեսարեվիչի թաղման առիթով։ Ներկայ էին դիպլօմատիական միսսիաների գլխաւորները և պաշտօնեաները, պահականաւերի հրամանատարները, սուլթանի և Բ. Դրան պատուիրակները և բարձրաստիճան հոգևորականները։

ՑԵՏԻՆԻԷ։ Իտալական թագաժառանգը և թագաժառանգուհին ժամանեցին Անտիվարիից և ընդունվեցին զինուորական և քաղաքացիական իշխանութիւնների և ժողովուրդի կողմից, որոնք ցոյցեր արին։

ՊԱՐԻԶ։ Վօլտէրեան լիցէի պրօֆէսօր Վէյլ, որը ապացուցանում էր իր աշակերտներին Դրէյֆուսի անմեղութիւնը, արձակված է իր պաշտօնից։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Կեսարիայի Էմմանուէլեան եպիսկոպոսը ընտրվեց հայ-կաթօլիկների պատրիարք։ Պապը հաստատեց այդ ընտրութիւնը։

ԿԱՊ-ՀԱՑԻՏԻ։ Լուրերին նայելով, Դօմինիկեան հասարակապետութեան նախագահ Էրէ սպանվեց Մօկայում։ Ֆիգուէրէօ կառավարութիւնը իր ձեռքն առաւ։ Կատարեալ հանգստութիւն է տիրում։

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ՑԱՑՏՆՈՒՄ Է

—

ՖԻԼԱԴԵԼՖԻԱ։ Թորոս Ֆիլիպ։ Կարող էք ուղարկել ամերիկական դօլլարներ՝ ապահովագրած ծրարով։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

—

	№ 1 գնացքը։	№ 3 գնացքը։
Բագուից դուրս է գալիս	ցեր. 4 ժ. 15 ր.	գիշ. 12 ժ. 20 ր.
Թիֆլիս է հասնում	առ. 8 ժ. 40 „	եր. 6 „ 38 „
Թիֆլ. դուրս է գալիս	„ 9 „ 10 „	եր. 7 „ 37 „
Բաթում է հասնում	եր. 8 „ 32 „	առ. 8 „ 12 „
	№ 2 գնացքը։	№ 4 գնացքը։
Բաթումից դուրս է գալիս	առ. 9 ժ. 15 ր.	եր. 9 ժ. 05 ր.
Թիֆլիս է հասնում	եր. 8 ժ. 53 „	առ. 9 „ 45 „
Թիֆլիսից դուրս է գալիս	„ 9 „ 23 „	„ 11 „ 32 „
Բագու է հասնում	ցեր. 1 „ 04 „	„ 6 „ 15 „

Դ Ի Լ Ի Ժ Ա Ն Ս Ն Ե Ր

Հ ի ն գ հ ո գ ո ւ հ ա մ ա ր

Թիֆլիսից դուրս է գալիս	7 ժ. առ.	9 ժամ. առ.
Գիշերում է	Մլեթում	Պասանաուր
Վլադիկավկազ հասնում է	7 ժ. 20 ր. եր.	9 ժ. 20ր. եր.
Վ ե ց հ ո գ ո ւ հ ա մ ա ր (չեն գիշերում)		
Թիֆլիսից դուրս է գալիս	1 ժ. ցերեկ.	7 ժ. երեկ
Վլադիկավկազ հասնում է	3 „ 25 ր. եր.	9 ժ. 50 ր. եր

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)
Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր, բացի կիրակի օրերից։

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ

Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան, վեներական (սիֆիլիս) և միզասեռ. հ.

Կ. Մ. ՉԻԿՈՎԱՆԻ—9—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային հ.

Ջ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆՑ—11—12 ժ. կանանց հիւանդ.

Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆՑ—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հ.

Ա. Գ. ԳՈՒՐԿՕ—1½—2 ժ. ներքին և միասեռական հ.

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

Ն. Ն. ՌՈՍՏՈՄԲԷԿՕՎ—6½—7½ ժ. վիրաբուժական հ.։

Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—7½—8 ժ.

Տ. Ի. ԲՈՒԴԵՆԿՕ հիւանդանոցումը քիմիական և խոշորացուցական հետազօտութիւններ է անում մէզի, խխի, արեան, կաթի և այլն։

Վճար 50 կ. չքաւորներր ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։

Օ. Տ. ԱՌՎԱՆԻՏԱԿԻ—պարապում է տանը ծաղկահատութեամբ, բժշկական մարմնամարզութեամբ և մարզելով. գիշեր 11—1 ժ.։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
6—150 Բժշկապետ ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ

ՀՐԱՒԷՐ

Յուլիսի 18-ին, կիրակի օրը, առաւօտեան 10 ժամին, Հավլաբարի ս. Կարապետ եկեղեցում՝ հրաժարական տուած երէցփոխի տեղ՝ լինելու է նոր երէցփոխի ընտրութիւն։ Ուստի սրանով հրաւիրում եմ յիշեալ եկեղեցու ծխականներին, վերը յիշած օրը և ժամին ներկայ գտնվել եկեղեցում ընտրութեանը մասնակցելու։

Գործակալ Բ. մասի Թիֆլիսի՝
1—1 Գրիգոր քահանայ Մանդակունի

ՄԱՆԿԱԲԱՐՁՈՒՀԻ
Վ. Յ. ՏԷՐ-ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

Միքայէլեան փողոց, տ. № 93. տելէֆօն № 506։ (հ.) 29—45

ՆՈՐ ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ ՊԱՏԿԵՐՈՎ

Պ Ո Ւ Շ Կ Ի Ն
ՍՏ. ԼԻՍԻՑԵԱՆԻ

Գինը 40 կոպ.

Դիմել –Тифлисъ, Тифлисское Общество Изданія Армянскихъ книгъ կամ Tiflis (Russie), Société de la publication des livres armeniens.

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԱՆԴԱՄ ԳՐՎՈՂՆԵՐԸ ընկերութեան հրատարակութիւններից ընտրում են 8 Ր. ԳԻՐՔ և վճարում են տարեկան ՎԵՑ ՌՈՒԲԼԻ։ 1898 թ. տեղեկագիրը և գրքերի ցուցակը ուղարկվում է ցանկացողներին։ 4—10

ԲԺԻՇԿ Գ. Ս. ԳԵՐՑՖԵԼԴ

Մադերեան փողոց, № 5.

որ մասնագէտ է կաշու, միզասեռական (ելեկտրականութեամբ), վեներական և սիֆիլիսի հիւանդութիւնների

ՎԵՐԱԴԱՌՆԱԼՈՎ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻՑ

Ընդունում է հիւանդներին ամեն օր
Առաւօտեան 9—12 ժ.
Երեկոյեան 5— 8 ժ.

9—60

ԲԺԻՇԿ Յ. Յ. ՂՕԿԻԵԼԵԱՆ

Ընդունում է՝ վեներական, սիտական, մորթու և ներքին հիւանդութիւն ունեցողներին՝

Առաւօտեան 9—12 ժամը
Երեկոյեան 5—7 ժամը։

Գանօվսկայա փողոց, տուն Մարգարօվի, № 31։

(ե. հ. չ.) 53—100

Մամուլի տակ է և շուտով լոյս կը տեսնի
ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ԹԱԴԷՈՍԵԱՆԻ
ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
(Հեղինակի պատկերով)

Բաժանորդագինն է 15 կոպէկ, տպվելուց յետոյ թանգ կը լինի։ 2—5

ԱՍՏՐԱԽԱՆԻ Հայուհեաց Բարեգործական Ընկերութեան «ԿԱՐ ու ՁԵՒ»-ի դպրոցի համար հարկաւոր է մի ձեռագործի ուսուցչուհի։ Պայմանների մասին տեղեկանալ «Մշակ»-ի խմբագրատանը։ 5—5

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԿՐԵԴԻՏԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

յայտնում է ընդհանուրի գիտութեան, որ շաբաթ օր, յուլիսի 17-ին, վարչութեան դիրեկտոր Նիկողայոս Զաւրաբեան Միրզօյեանի թաղման առիթով, վարչութեան մէջ պարապմունքները կը շարունակվեն միայն մինչև առաւօտեան 11 ժամը։

1—1

Վրաստանի և Իմերէթի ՀԱՅՈՑ ԿՕՆՍԻՍՏՕՐԻԱՑՈՒՄ, այս յուլիսի 19-ին նշանակված է ԱՃՈՒՐԴ, ԱՌԱՆՑ ԿՐԿՆԱՃՐԴԻ, վարձու տալու էջմիածնապատկան կրպակը, որ գտնվում է 5-րդ քաղաքամասում, Բաղդասարեանց կոչված շուկայում։ Ցանկացողները կարող են մասնակցել ներկայացնելով պահանջած գրաւականը։

2—3 Անդամ կօնսիստօրիայի՝ Թադէոս վարդապետ

Ի Ի Ղ Ե Ի Փ Ո Շ Ի
ՊՂՆՁԷ ԻՐԵՂԷՆՆԵՐ ՄԱՔՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
Ր. Կեօլէր եւ ընկ. գործարանի Մօսկվայում

Ծախվում է ամեն տեղ և բոլոր յայտնի վաճառականների մօտ։ Այդ գործարանի իւղով և փոշիով մաքրած պղնձէ իրեղէնները այնպիսի գոյն և փայլ են ստանում, որ նոր ժամանակն էլ չեն ունեցել։ Գնելու ժամանակ պէտք է զգոյշ լինել ուրիշ գործարաններում պատրաստած այդ տեսակ իրերից, որովհետև վատ յատկութիւն ունեցող իւղի կամ փոշիի գործածելը, մանաւանդ խոնաւ օդի մէջ լուծված վիէննայի կիրը, շատ հրապուրիչ է իր էժանութեամբ և այդ պատճառով էլ շատ յաճախ է գործածվում։ Այն ինչ յայտնի է, որ այդ եղանակով փոխված կիրը բոլորովին կորցնում է իր զօրութիւնը։

ՄԵՔԵՆԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
Կ. ԽԱՏԻՍԵԱՆԻ, Հ. ԿԵԱՆՋՈՒՆՑԵԱՆԻ ԵՒ ԸՆԿ.
Բ Ա Գ Ո Ւ

ՆՐԱ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔԸ ԲԻԲԻ-ՀԷՅԲԱԹՈՒՄ

Սկսել է իր գործունէութիւնը,

Ը Ն Դ Ո Ւ Ն Ո Ւ Մ Է Պ Ա Տ Ո Ւ Է Ր Ն Ե Ր

ամեն սիստեմի մեքենաների և գործիքների, մասնաւորապէս հորեր փորելու և նաւթ քաշելու համար՝ շոգեկաթսաների, թորիչների, թուջէ զանազան ձուլուածքների՝ մինչև 1000 պուդ, զանազան պղնձէ ձուլուածքների և այլն և այլն։ Գործարանի պահեստում կարելի է գտնել միշտ Բագուի համար հարկաւոր գործիքներ։

Գործարանի Բիբի-Հէյբաթի բաժանմունքը յանձն է առնում հորեր փորել կապալով Բիբի-Հէյբաթում։

Պատուէրների համար դիմել՝ քաղաքի գրասենեակը (Старо-Полицейская, տուն Արաֆելօվի, տելէֆօն № 749), գործարան. տելէֆօն № 54, կամ Բիբի-Հէյբաթի բաժանմունքը՝ տելէֆօն № 451. (ե. հ. չ)

Դիմեցէք **Սիմոն Նահապետեանին** որ կընդունի մեքենաներու, տնական-կահ-կարասեաց ՚ն զարդերու, լուսանկարներու վերաբերեալ ամեն տեսակ յանձնարարութիւններ։

Կը տպէ այցետոմս ճաշակաւոր կենդանագրով և տառերով։ Կընդունի զընկանկարի (Zincógraphie) կլիշէներու յանձնարարութիւններ։

Կընդունի գրքերու՝ ճոխ, միջին և պարզ կազմերու յանձնարարութիւններ։

Մատնանիշ կընենք իր նորահնար երեք գիւտերը.

ա) Քսանըհինգ ելեկտրական զարթուցիչ մէկ ուղղիչով։

բ) Բոցավառ ստուարաթուղթ, վառարաններու համար իբրև առաջնակարգ և ապահով լուցկի։

գ) Ընտիր և ազնուական ոգելից ըմպելիքնումակ։

Հասցէ. Simon Nahabed. Isola Armenie, VENEZIA. 3—3

Երևանի նահանգի Նոր-Բայազէդ գաւառի Բասարգեչար գիւղի եկեղեցին խարխուլ լինելու պատճառով, արդէն երեք տարի է փակվել է պաշտօնապէս։ Գիւղացիները, շրջապատված լինելով բազմաթիւ թիւրքաբնակ գիւղերով, իրանց աննախանձելի վիճակի պատճառով անկարող են նորոգել եկեղեցին, ուստի օգնութեան ձեռք են կարկառում, դիմելով ազգային բարերարներին ի սէր ազգութեան նիւթապէս նպաստել եկեղեցու կառուցման։

Նպաստը ուղարկվում է Երևանի առաջնորդին։ Քահանայք և ժողովուրդը

2—3

Տեղափոխվելով Թիֆլիսից Շուշի, բացել եմ ԿԱՐ ՈՒ ՁԵՒԻ ԵՒ ՁԵՌԱԳՈՐԾԻ ուսումնարան, որտեղ ընդունում եմ աշակերտուհիներ սովորեցնելու համար։ Նոյնպէս ընդունում եմ ամեն տեսակ պատուէրներ։

Բուլվարնայա փողոց, տուն Ստեփան Արզումանեանցի։

Տիկին Սոփիա Հայրապ. Ղահրամանեանց 4—10

ՍՏԱՒՐՕՊՕԼԻ ՀԱՅՈՑ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆԻ ՀԱՄԱՐ
Հ Ա Ր Կ Ա Ւ Ո Ր Է

ցենզ ունեցող հայոց լեզուի ուսուցիչ, ռոճիկը 500 ր. և բնակարան։ Երգեցողութեան դասերը յանձնառնողին առանձին վարձատրութիւն։ Ցանկացողները հարկաւոր տեղեկութիւններով դիմելու են. Ставропольск. губ. Г. М. Аладжалову. 5—5

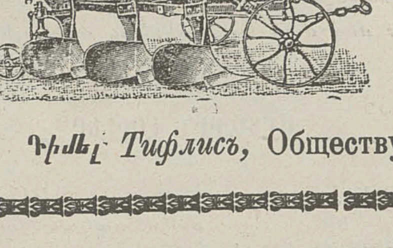

Գիւղատնտեսական գործիքներ եւ մեքենաներ
Լ. ԽԱՆ-ԱՂԵԱՆԻ
250 նկարով։ Գինն է 50 կոպ.
Դիմել Тифлисъ, Обществу Изданія Армянскихъ Книгъ. (ե. ո.) 48—50